

Zpráva

o výkonu regionálních funkcí za rok 2009 v Pardubickém kraji

Obsah:

- I. Úvod – Systém výkonu RF v Pardubickém kraji
- II. Počet pracovníků zajišťujících RF
- III. Počty obsluhovaných knihoven a změny v síti
- IV. Poradenská a konzultační činnost – hlavní témata roku 2009,
- V. rozvoj knihoven v regionech
- VI. Statistika knihovnických činností
- VII. Vzdělávání
- VIII. Porady
- IX. Revize a aktualizace fondů
- X. Nákup výměnných fondů
- XI. Nákup a zpracování fondů z prostředků provozovatelů knihoven
- XII. Cirkulace výměnného fondu
- XIII. Servis výpočetní techniky
- XIV. Doprava v rámci RF

Ad. I.

Úvod – Systém výkonu regionálních funkcí v Pardubickém kraji

Výkon regionálních funkcí v Pardubickém kraji zajišťuje od roku 2002 Krajská knihovna v Pardubicích podle zák. č.257/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů. K tomuto účelu smluvně pověřila rovněž bývalé okresní knihovny v regionech Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Od roku 2005, kdy financování regionálních funkcí přešlo zák.č.1/2005 Sb. na kraje, jsou aktivity a služby poskytované malým knihovnám z výkonu RF financovány Pardubickým krajem, který k tomuto účelu uzavírá každoročně se zřizovateli těchto pověřených knihoven smlouvy o poskytnutí dotace na RF v příslušném regionu.

Od roku 2007 se výkon a úhrada služeb z RF řídí Pravidly zajištění regionálních funkcí v Pardubickém kraji, který byl schválen Radou Pk dne 16.11.2006. V tomto materiálu jsou přijata závazná pravidla pro úhradu některých výkonů a nákup výměnného fondu, který je v rámci RF v našem kraji považován za stěžejní standard. V uplynulých letech byla na nákup VF věnována celá polovina dotace na RF, v roce 2009 byla tato částka snížena na 48% z dotace.

Způsob výkonu RF v regionech Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí se opírá o objednávkový systém služeb. Je to dáno historicky, neboť v těchto regionech od 70. let minulého století fungoval tzv.střediskový systém, v jehož rámci poskytovaly profesionální knihovny podobné služby a metodickou podporu knihovnám ve svých obvodech. Je třeba připomenout, že finanční zajištění této pomoci bylo v té době mnohem menší a tak i např. nákup výměnných fondů nemohl dosáhnout takové výše, jako v posledních letech. Navíc produkce těch let nedávala příliš možností k budování kvalitního a různorodého fondu. Situace se zlepšila po této stránce po roce 1990, kdy se knižní produkce rozvinula do nebyvalé šíře a mnohostrannosti,

ovšem nízké prostředky na nákup výměnných fondů stále ještě příliš limitovaly jejich kvalitní a dostatečné doplňování. Teprve s nástupem vládního Programu podpory zajištění regionálních funkcí v roce 2001 byl dán předpoklad skutečného rozšiřování nabídky pro malé knihovny a větší metodické péče o úroveň knihoven v regionech.

V Pardubickém kraji se však tento střediskový systém do té doby dochoval jen ve třech regionech. Chrudimský okres v 90. letech tento systém opustil a při jeho znovuzavádění v roce 2002 byly profesionální knihovny Chrudimska jednoznačně proti poskytování metodické pomoci svým obvodům. Veškerá starost o výkon RF v chrudimském regionu tak připadla Městské knihovně v Chrudimi, která přes počáteční problémy při výkonu služeb a náročné podmínky při jednání se starosty obcí Chrudimska, nakonec přesvědčila obsluhované obce o výhodnosti tohoto systému a v posledních letech se jí díky tomu daří přivádět k životu některé již dávno zrušené knihovny (Bítovany, Ctětín, v posledním roce Míčov-Sušice).

Tab.1

Region	Pověřená knihovna	Obsluhující knihovny	Počet obsluhovaných knih.
Chrudim	<i>MěK Chrudim</i>	<i>MěK Chrudim</i>	<i>70 + 11 profi</i>
Pardubice	<i>KK</i>	<i>Býšť</i>	<i>7</i>
		<i>Dašice</i>	<i>3</i>
		<i>Holice</i>	<i>10</i>
		<i>Horní Jelení</i>	<i>4</i>
		<i>Choltice</i>	<i>6</i>
		<i>Lázně Bohdaneč</i>	<i>11</i>
		<i>Přelouč</i>	<i>7</i>
		<i>KK</i>	<i>38 + 11 profi</i>
		Svitavy	<i>MěK Svitavy</i>
<i>Dolní Újezd</i>	<i>11</i>		
<i>Jevíčko</i>	<i>11</i>		
<i>Litomyšl</i>	<i>17</i>		
<i>Městečko Trnávka</i>	<i>4</i>		
<i>Moravská Třebová</i>	<i>17</i>		
<i>Polička</i>	<i>16</i>		
<i>Svitavy</i>	<i>22 + 8 profi</i>		
Ústí n/O.	<i>MěK Ústí n/O.</i>	<i>Brandýs nad Orlicí</i>	<i>5</i>
		<i>Česká Třebová</i>	<i>13</i>
		<i>Choceň</i>	<i>13</i>
		<i>Jablonné nad Orlicí</i>	<i>8</i>
		<i>Králíky</i>	<i>5</i>
		<i>Lanškroun</i>	<i>15</i>
		<i>Letohrad</i>	<i>6</i>
		<i>Vysoké Mýto</i>	<i>13</i>
		<i>Žamberk</i>	<i>14</i>
		<i>Ústí nad Orlicí</i>	<i>19 + 9 profi</i>
Celkem	<i>1 KK + 3 pověř.knih.</i>	<i>+</i>	<i>372 neprofi + 39 profi = 415</i>

Ne všechny profesionální knihovny v regionech obsluhují své obvody, některé obce a města již v roce 2002 s výkonem těchto služeb nesouhlasily, některé obvody

se časem zmenšily natolik (rušením knihoven), že přidělení prostředků tak malým obvodům by bylo nerentabilní.

Pověřené knihovny pracující tímto systémem objednávají u profesionálních knihoven výkon služeb podle jednotlivých standardů a hradí tyto služby na základě fakturace jejich provozovatelů v předepsaných termínech. Tyto obsluhující knihovny kromě jiného také nakupují pro své obvody výměnné fondy, které zpracovávají a značí lokací příslušného obvodu. Fond se stává majetkem pověřené knihovny a hradí ho vždy tato knihovna. Podle Pravidel zajištění RF v Pardubickém kraji jsou vykonané služby jednotlivých obsluhujících knihoven uhrazeny na základě vykázaných výkonů, které jsou ohodnoceny částkami podle sazebníku služeb, který je přílohou Pravidel. Jsou to sazby za zpracovanou knihu, za distribuovanou knihu, za zrevidovaný svazek, za zpracovaný statistický výkaz, za vykonanou metodickou návštěvu a za zpracovanou knihu do místního fondu obcí.

Všechny tyto výkony musí být doloženy na formulářích, které jsou rovněž přílohou Pravidel. Vyúčtování provádějí obsluhující knihovny vždy k 30.9. a 15.12. v průběhu kalendářního roku a celkové vyúčtování pak provádí pověřená knihovna k 30.1. následujícího roku. Tabulku s přehledem čerpání fin. prostředků pak zasílá krajské knihovně a Oddělení kultury a památkové péče KÚ Pk.

Průběžná vyúčtování jednotlivých knihoven slouží pověřené knihovně ke kontrole čerpání prostředků a zejména jeho rovnoměrnosti a plynulosti.

V roce 2009 byla krajská dotace na RF vyčerpána včetně částek rezerv, které na jednotlivých pověřených knihovnách činily cca 43 000,-Kč. Tyto rezervní částky slouží jednak k úhradě nadlimitních výkonů (tzn. výkonů, které byly uskutečněny nad plánovaný počet zpracovaných, distribuovaných či zrevidovaných svazků, popř. metodických návštěv) nebo k úhradě nadlimitního nákupu svazků do VF, popř. v roce 2009 k úhradě zpracování základních fondů obcí do systému Souborného regionálního katalogu v regionech, které obdržely prostředky z grantového řízení Ministerstva kultury VISK 3.

Ad II.

Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce

Počty pracovníků se od roku 2008 nezměnily, je to stále 6,1 přepočtených úvazků. Stále platí povinnost knihoven, které pracují objednávkovým systémem, oddělit polovinu úvazku metodika a fin. prostředky z této části rozdělit podle počtu knihoven mezi obsluhující knihovny pro navýšení prostředků za výkon služeb.

Není zde započítán žádný úvazek na krajskou funkci, protože fin. prostředky na ni jsou součástí rozpočtu krajské knihovny a nejsou sledovány s účelovým znakem jako dotace na RF. (V minulosti to byly 2 úvazky na metodiku v rámci kraje a profesní vzdělávání.) Nelze tedy vyčíslit jejich čerpání a proto ani výkony týkající se dopravy, ujetých km, cestovného, čerpaného materiálu, spojů, služeb, OON apod. nejsou součástí výkazu RF. (Ve výkazu byly pouze zohledněny počty vzdělávacích akcí a porad uskutečněných v rámci celého kraje.)

Ad III.

Počet obsluhovaných knihoven

- **Změny v počtech obsluhovaných knihoven**

V průběhu roku 2009 nedošlo v síti obsluhovaných knihoven k výrazným změnám. V regionu Ústí n/O. byly na přelomu roku 2008 a 2009 zrušeny knihovny v Plchůvkách a Horních Libchavách, v regionu Svitavy byla k 31.12.2009 zrušena pobočka Lačnov. Městská knihovna ve Svitavách, pod kterou Lačnov patřil, totiž získala přestěhováním do nových prostor v objektu Fabrika takový zájem občanů z dalších částí města, že využití pobočky bylo minimální a její udržování se již nevyplatilo. Potvrdila se tak jen zkušenost dalších regionů: jestliže v některém z větších míst dobře pracuje profesionální knihovna a dokáže stáhnout zájem okolních obcí na sebe, stanou se malé knihovny v jejím okolí jen půjčovnami knih pro malou skupinku seniorů. I děti, které dojíždějí ve většině případů do větších míst se raději přihlašují v této větší, lépe vybavené a atraktivní knihovně, kde je o jejich zájmy více pečováno a najdou tady větší výběr knih, časopisů, her a dalších aktivit, včetně internetu.

- **Databáze knihoven Pardubického kraje**

Na webu Krajské knihovny v Pardubicích je vedena průběžně aktualizovaná databáze knihoven kraje, kterou mohou pověřené knihovny a krajská knihovna v průběhu roku doplňovat a opravovat. Jsou zde vedeny nejdůležitější kontaktní údaje, několik vybraných údajů ze statistiky činnosti, které mohou uživatelé podat obraz o velikosti knihovny a doplňování jejího fondu, vybavenosti internetem, bezbariérovým přístupem a provozních hodinách.

Ad IV.

Poradenská a konzultační činnost

Počet konzultací v rámci kraje (po loňském propadu ve Svitavách, kde obsluhující knihovny přestaly vést evidenci z důvodu neplacení tohoto standardu krajem) se opět poněkud srovnal s ostatními lety na 1900 oproti loňským 1580. Ovšem výkaz nezahrnul konzultace poskytované na krajské úrovni, tj. poradenskou činnost vykonávanou v rámci krajské funkce, která není ve finanční části výkazu podchycena (její financování není vykazováno s účelovým znakem a loňský 1 mil. Kč v rozpočtu krajské knihovny tak nespadá do vyúčtování prostředků na RF v Pardubickém kraji podle Pravidel). Stejně tak není v tomto výkazu uváděn počet metodických návštěv a km dopravy v rámci RF v krajském měřítku.

Poradenská činnost knihoven se obsahově zaměřila na práci knihoven, péči o čtenáře a výpůjční protokol, revize a další provozní záležitosti, na pomoc při výběru a zařizování mobiliářem a automatizovanými knih. systémy, zpracování webů malých knihoven, poskytování nových elektronických služeb a práci s novým systémem REKS, který začaly instalovat ve svých regionech některé obsluhující knihovny (Pardubicko, Ústeckoorlicko, Českořebovsko, Svitavsko aj.)

V oblasti připojování knihoven k internetu z Projektu internetizace knihoven nebylo ani v roce 2009 uspokojeno všech cca 20 zbývajících knihoven, jejich data byla krajskou knihovnou a pověřenými knihovnami znovu aktualizována na základě výzvy MV ČR, ovšem poskytovatel v posledních měsících není schopen rozhodnout, kdy a zda vůbec (či jakým způsobem) naposled přihlášené knihovny připojí. Patrně se jedná o problematické lokality na Choceňsku a Ústecku, ale velmi podivný je postup poskytovatele i ve městě Pardubice, kde stále ještě není připojena knihovna

v Rosicích. Jaké problémy to těmto knihovnám přináší je zjevné, nehledě na to, že stále nesplňují zákonné normy. Ani MV ČR, ani NK ČR nejsou schopny vysvětlit v čem je problém a zda budou vůbec tyto knihovny řešeny. V některých lokalitách by zřizovatelé knihoven již zcela reálně zvažovali připojení knihoven vlastními prostředky, ale nikdo jim není schopen s jistotou potvrdit, že z grantu už to nepůjde.

Ad V.

Statistika knihovnických činností

V roce 2009 byla konečně úspěšně završena jednání SVK Hradec Králové a NIPOS Praha, takže zpracování statistiky se stalo pro všechny krajské i pověřené knihovny, které pracují s programem STAT EXCEL, jednodušší. Zmizely také veškeré problémy s rozdíly mezi zpracovatelským programem a internetovou databází NIPOS, které byly způsobeny chybami při vyplňování celostátního programu. SVK Hradec Králové zpracovala jednoduchý převaděč, kterým je možné zkopírovat statistické údaje za každou knihovnu z programu STAT EXCEL hromadně do programu NIPOS a jednotlivě se vyplňuje pouze hlavička knihovny. Statistika se tak velmi zrychlila a díky kontrole programu STAT EXCEL i zpřesnila. Krajská knihovna při zpracování statistik na úrovni pověřených knihoven působí jako koordinátor a konzultant s cílem maximálně usnadnit správné sestavení a zpracování statistických sumářů na pověřených knihovnách a zprostředkovává při problémech styk těchto knihoven se zpracovatelem programu STAT EXCEL a také pracovníky NIPOS Praha. Každoročně objednává a hradí aktualizace programu STAT EXCEL pro všechny regiony z rozpočtu na krajskou funkci a zároveň pro zpracovatele programu SVK v Hradci Králové) připravuje aktualizací tabulku sítě knihoven. Práce v programu STAT EXCEL i kopírování do celostátního internetového programu je pro pověřené knihovny zcela rutinní záležitostí a také procento chyb se oproti předchozím letům velmi snížilo.

Statistice podléhají rovněž knihovny, které nejsou evidovány v databázi MK ČR a protože v pardubickém regionu jsou ještě některé takové knihovny, jejichž zřizovatelé buď nechtějí svou dlouhodobě nepracující knihovnu zrušit (Starý Mateřov, Dubany, Sovolusky) nebo přes urgence krajské knihovny nikdy knihovnu nezaevidovaly (Kladruby nad Labem, Kolesa), je počet zpracovaných výkazů větší než počet knihoven obsluhovaných z RF. Do této statistiky spadají i 3 profesionální knihovny na území krajského města (bývalé největší pobočky okresní knihovny), které rovněž nejsou obsluhovány.

Ad VI.

Vzdělávání

V roce 2009 organizovala krajská knihovna pro knihovníky Pardubického kraje tyto akce:

Přehled vzdělávacích akcí pro knihovníky v roce 2009

<i>Název akce</i>	<i>lektor</i>	<i>datum účast</i>		
<i>poč.hod.</i>				
Lidové tradice v práci knihoven	K.Skopová	17. 3.	18	4

Výjezdní vzděl. akce pro dobr. knih.	odd.RF a vzděl. KK	16. 5.	36	8
Pravidla AACR2	G.Chalupská, J.Burešová	19. 6.	25	4
Zdokonalte svoji paměť	J.Vejsadová	24.10.	18	4
Současná literatura pro děti a mládež (cyklus)	V.Peslerová			
1. Pohádky trochu jinak		13.11.	32	4
2. Pátráme v českých vodách...		4.12.	24	4
3. 15.1.2010				
Lidové vánoce (dílno)	K.Skopová	24.11.	22	4
Celkem z RF 8 akcí			175	32

Také se spolupodílela již po čtvrté od roku 2003 na organizaci celostátního semináře **Regionální funkce knihoven 2009 v Pardubicích** ve dnech 16.-17.9.2009 v Sukově síni Domu hudby. Seminář je organizován každý druhý rok a jeho náplní je celostátní výměna zkušeností knihoven poskytujících služby z regionálních funkcí, nové formy práce, nové úkoly, které vyplývají z rozvoje knihovnických a informačních služeb a také problémy, které práci v obsluhovaných regionech ztěžují. Letošní ročník se zaměřil na rozvoj možností, které přináší moderní technologie do spolupráce knihoven v regionech, jako jsou tvorba souborných regionálních katalogů a weby malých knihoven.

Hlavním pořadatelem akce byl SDRUK, NK ČR a Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě. Zúčastnilo se celkem 175 knihovníků.

Výjezdní vzděl. akce se uskutečnila ve spolupráci s Městskou knihovnou Svitavy a jejím cílem bylo nejen seznámit knihovníky regionu Pardubice s novou svitavskou knihovnou a několika malými knihovnami ve svitavském regionu, ale také proškolit v řadách dobrovolných knihovníků základní knihovnické legislativní dokumenty, knihovnickou techniku, osvěžit znalosti péče o fond a čtenáře, zásady vedení výpůjčního protokolu, zpracování statistiky a některé aktuální novinky z oblasti knihovnictví.

Pro tento účel zpracovalo odd.RF a vzdělávání krajské knihovny metodický materiál a kromě proškolení v nové učebně svitavské městské knihovny byl potom písemný manuál knihovníkům rozdán. Průběhu školení také pomohla prezentace zpracovaných knih, knihovnických pomůcek a tiskopisů. Knihovnické minimum, jak byla celá přednášková akce nazvána, se setkala s velkým ohlasem knihovníků a prezentace byla předána ředitelce pověřené knihovny ve Svitavách k proškolení svitavských dobrovolných knihovníků.

Inspirativně zapůsobila na účastníky akce také prohlídka Městské knihovny Svitavy a průvodní slovo ředitelky knihovny, která seznámila přítomné s některými vzdělávacími aktivitami této knihovny. Zejména semináře pro dobrovolné knihovníky a seniory s Janou Vejsadovou k problematice trénování paměti se setkaly s takovým zájmem, že krajská knihovna zorganizovala na podzim takovouto akci rovněž pro knihovníky Pardubicka.

Úspěch výjezdní vzdělávací akce vyvolal odezvu v řadách svitavských knihovníků a pro rok 2010 byla naplánována reciproční akce – návštěva svitavských dobrovolných knihovníků spojená s prohlídkou krajské knihovny a některých malých knihoven pardubického regionu, doprovázená vzdělávací akcí přímo s učebně krajské knihovny.

Seminář na téma Pravidla AACR2 byl organizován na přání knihovníků z celého kraje. Dobrymi lektorkami se ukázaly být vedoucí a jedna z pracovnic oddělení zpracování fondu krajské knihovny (Mgr.G.Chalupská, Mgr.J.Burešová). Po mnoha

letech se tak podařilo získat přímo v krajské knihovně vhodné lektorky pro semináře ke katalogizaci, což je v současné době asi nejfrekventovanější požadované téma mezi knihovnickou veřejností asi nejen našeho kraje. Na základě úspěšného semináře z června 2009 bylo dohodnuto pokračování popř. rozšíření tohoto tématu pro další rok.

Semináře pro pracovníky dětských oddělení týkající se současné literární tvorby, které vedl PaedDr. J. Hetych, byly před dvěma lety účastníky velmi oceněny a proto jsme pro rok 2009 přišly s inovací. Propojení teorie a praxí. Vhodnou lektorku jsme našly v Krajské knihovně Vysočiny, Mgr. Veroniku Peslerovou, ředitelku KKV t.č. na mateřské dovolené. Přesto byla ochotná zpracovat pro naše potřeby třídílný cyklus o současné dětské literatuře, v němž propojila povídky o zajímavých knihách pro malé čtenáře s inspirací a nápady pro praktické využití těchto knih v besedách pro děti, kvízech, soutěžích, hrách apod.

Cyklus byl původně projektován na poslední tři měsíce kalendářního roku, ale pro nemoc lektorky bylo nutné posunout zahájení o měsíc a poslední lekce cyklu se tedy konala až 15. ledna 2010. Tato poslední lekce tedy není do akcí rok 2009 započítána. Poslední dvě akce s Kamilou Skopovou si vzaly za téma lidové tradice (velikonoční a vánoční) a sloužily účastníkům jako inspirace k velikonočním a předvánočním tvůrčím dílnám.

Hromadných vzdělávacích akcí se zúčastnilo celkem 58 knihoven Pardubického kraje, jak profesionálních, tak neprofesionálních. Tradičně byla nejvyšší účast z pardubického regionu, nejméně zúčastněných knihoven je z chrudimského regionu a to opakovaně po řadu let. Bude úkolem pro pověřenou knihovnu v Chrudimi analyzovat důvody tohoto stavu a najít příčiny, které brání knihovníkům z Chrudimska v účasti na vzdělávacích akcích.

Tvůrčích dílen zaměřených na tradiční lidové zvyky a techniky s Kamilou Skopovou, etnografkou, publicistkou a popularizátorkou lidových tradic se účastnily zejména knihovnice z Pardubicka. Některé z nich již řadu let pracují v této oblasti se svými uživateli a dosahují výborných výsledků, které jsou pak základem k vytváření skutečných komunitních center, jakými by knihovny měly být. Krajská knihovna je přesvědčena, že takovéto inspirativní akce mohou pomoci knihovnám v menších místech vzbudit zájem o kulturní aktivity i těch občanů, kteří prozatím do knihoven nenašli cestu.

Kromě hromadných vzdělávacích akcí probíhaly v regionu také individuální konzultace a proškolení přímo v malých knihovnách. Metodicky oddělení RF a vzdělávání v souvislosti se zaváděním Regionálního knihovnického systému (REKS) vždy proškolovaly konkrétního knihovníka či knihovnici pro práci v tomto systému. Tento druh individuálních kurzů a školení je v ostatních regionech rovněž rozšířen. Někdy je efektivnější zajet přímo za knihovníkem a náročné úkoly a postupy s ním probrat přímo na místě a v jeho počítači. Školený si tak může před lektorem a za jeho dozoru vyzkoušet jednotlivé kroky a není příliš stresován přítomností dalších kolegů z obecních knihoven. Vše, co považuje za nejasné a problematické si může okamžitě prodiskutovat s lektorem, který se věnuje jen jemu a vysvětluje látku způsobem přiměřeným zdatnosti školeného knihovníka. Hromadné akce v tomto případě nebývají příliš dobře navštíveny a nemají takový výsledek, jako individuální přístup. Pravda, jsou náročné na čas a práci školitele, ale vyplatí se s ohledem na další fungování systémů v připojovaných malých knihovnách. V případě systému REKS jsou dvojnásob důležité, předcházejí možným problémům ve fungování souborného katalogu a při používání výpůjčního modulu v malých knihovnách.

V roce 2009 podávala krajská knihovna opět po roce přestávky projekt do grantového řízení VISK 2 na organizování počítačových kurzů pro knihovníky. Vyžádala si to měnící se situace v knihovnách kraje a příliv nových knihovníků a nových technologií do knihoven. Zejména byl zájem o nadstavbové kurzy. Projekt byl zpracován na celkovou částku 72 400,-Kč. Celkové náklady pak byly na konci roku ještě o 1889,40 Kč vyšší. Přidělená dotace činila 50 000,- Kč, spoluúčast krajské knihovny byla v závěrečném vyúčtování 24 289,40 Kč, což činilo z celkové částky na zajištění vzdělávacích kurzů 32,7%. Tím byla splněna výše spoluúčasti organizátora. Vyúčtování projektu proběhlo v předepsaném termínu.

Přehled základních a nadstavbových modulů a účasti knihovníků

Modul	počet knihoven	počet účastníků	počet hodin
Kombinovaný modul č.3 a č.4 (word+excel)	8	11	30
Modul č.7 (internet)	9	9	20
Nadst. Modul č.1a	4	6	10
Nadst.modul č.3a	6	7	15
Nadst.modul č.4a	4	5	15
Nadst.modul č.6a	7	10	15
Nadst.modul č.7a	3	4	15
Nadst.modul č.7b	5	8	15
Celkem	46	60	135

Náplň nadstavbových modulů:

1a – aktualizace hardware, software, nové druhy rozhraní, paměťové karty, novinky...

3a – obrázky v textovém editoru, formuláře, šablony, prvky MS Word 07

4a – zpracování dat, vyhodnocování anket a dotazníkových šetření

6a – digitální fotografie, archivace obrázků, upravování ...

7a – komunikace přes chat, ICQ, blogy...

7b – tvorba www stránek

Všechny vzdělávací akce jsou pravidelně a s dlouhodobou perspektivou propagovány na webu krajské knihovny, navíc jsou pozvánky na tyto akce rozesílány na pověřené knihovny, které mají za povinnost je posílat dál.

Ad VII. Porady

V regionech se pravidelně konají porady obsluhujících a profesionálních knihoven, některé obvody pořádají pravidelně porady svých obsluhovaných knihoven. V posledních letech však tato praxe v řadě obvodů upadá. Proto pověřené knihovny řeší tuto otázku ve spolupráci s krajskou knihovnou na základě zkušenosti z výjezdní vzdělávací akce do Svitav a snaží se přilákat účast těchto neprofesionálních knihovníků atraktivními akcemi a programem. Svitavská knihovna zve své knihovníky z okolí na všechny své kulturní a vzdělávací akce pro veřejnost, aby s nimi neztratila kontakt v průběhu roku a mohla jim alespoň nějakým způsobem

přiblížit aktuální dění v knihovnickém světě a inspirovat je k pořádání podobných akcí.

Chrudimské knihovně se podařilo v minulém roce sezvát větší počet dobrovolných knihovníků na prezentaci alternativního knihovnického programu, který vyvinul jeden z nich.

Porady obsluhujících knihoven vždy řeší průběžně výkon regionálních funkcí, čerpání prostředků na nákup fondu a v druhé polovině roku i za služby v obvodech, aktuální problémy a novinky z porad Sekce pro RF při SDRUK a porad pověřených knihoven. Těch se v roce 2009 konalo 5 oproti předchozím letům. V srpnu byla svolána mimořádná porada pověřených knihoven pro zkonzultování přípravy rozpočtu na rok 2010, neboť kraj uvedl již v polovině roku, že bude třeba rozpočet RF na další rok snížit min. o 1-1,5 mil.Kč.

Byly zpracovány tři varianty rozpočtu, které byly prodiskutovány s ředitelkami pověřených knihoven. Koncem roku však byla oproti předpokladu snížena částka úspor ještě o 250 tis. Kč, proto bylo nutno znovu přepočítat tabulku rozpočtu na výslednou částku 5 850 000,-Kč.

Ad VIII.

Revize a aktualizace

Z hlediska provádění revizí je v Pardubickém kraji striktně nastaven počet svazků, který musí být zrevidován v běžném roce, aby mohly být prostředky na výkon RF v tomto standardu proplaceny. Je to 1/5 fondu k revizi. Na poradách pověřených knihoven se již třetí rok připomínkuje problém přenášení zodpovědnosti za revize na obsluhující knihovny a některé názory se přiklánějí k tomu, aby odpovědnost byla jednoznačně přiřčena obcím, jak je to ze zákona stanoveno. Obsluhující knihovna nedostane tento standard vyplacen, jestliže obec odmítne plánovanou revizi provádět a nejen spolupracovat na revizi, ale i pustit do objektu knihovny z tohoto důvodu pracovníky obsluhující (pověřené) knihovny. V roce 2009 bylo uskutečněno v Pardubickém kraji 65 revizí, odrevidováno bylo celkem 182 007 svazků (což je více než 1/5 fondu k revizi) a aktualizace proběhly v dalších 6 knihovnách.

Ad IX.

Nákup výměnného fondu

Podle plánu na rok 2009 mělo být nakoupeno 22 395 svazků za 3 456 000,-Kč. Skutečný přírůstek VF (včetně darů a přepřirůstkovaných svazků) za toto období je 22 032 a dalších 1575 k.j. ze sdružených prostředků na výměnné fondy v regionu Ústí nad Orlicí. Oba přírůstky činí dohromady 23 607 svazků. Celkem bylo na nákup výměnného fondu věnováno 3 718 069,- Kč z dotace. V reg. Ústí nad Orlicí však byl ze sdružených prostředků (379 023,-Kč) financován kromě nákupu VF také nákup skenerů pro obce připojené do REKS. Celkem v regionu Ústí nad Orlicí sdružuje prostředky na nákup výměnného fondu 45 obcí. V roce 2009 stoupla částka sdružených prostředků v tomto regionu oproti roku 2008 o 111 000,- Kč. Nákup výměnného fondu a jeho zpracování je Pardubickým krajem považován za stěžejní standard regionálních funkcí a v roce 2007 byla pro tento účel uvolněna celá

polovina částky určené na výkon RF v kraji. Pro rok 2008 a 2009 to bylo 48% částky, neboť v roce 2007 se ukázalo, že tak vysoké procento nákupu odčerpává prostředky určené na služby a obsluhujícím knihovnám byla snížena částka na služby na 50% toho, co dostávaly před rokem 2007. Za takovou částku nebyly některé knihovny ochotny vykonávat tyto služby a proto jim byla ještě navíc přidělena další částka z plánovaných financí na plat metodika. Podle počtu obsluhovaných knihoven jim připadla poměrná částka na výkon metodiky. Tuto praxi uplatnily ve své práci pověřené knihovny v Ústí nad Orlicí a Svitavách v roce 2007 a kraj rozhodl, že stejná praxe musí být následně uplatňována také v pardubickém regionu, aby nedocházelo k diskriminaci ostatních obsluhujících knihoven v kraji. Tento postup částečně navýšil částky na výkon služeb obsluhujícím knihovnám, ale naopak snížil prostředky na plat metodika v pověřených knihovnách a krajské knihovně.

Nákupu výměnného fondu a jeho zpracování je věnována na poradách pověřených knihoven stálá pozornost. Knihovny jsou sledovány také podle průměrných cen nakoupených svazků a to již od roku 2007, odkdy kraj sleduje tento standard a prosazuje v rozpočtu přidělování zmíněných vysokých částek finančních prostředků zároveň s pevně stanoveným nákupem svazků.

Přehled průměrných cen nakoupených svazků v roce 2008 a 2009

<i>Region</i>	<i>rok 2008</i>	<i>rok 2009</i>
Chrudim	172,-	172,75
Pardubice	163,-	162,-
Svitavy	155,-	159,80
Ústí nad Orlicí	169,-	190,50
Průměr v kraji	164,60	173,50

Vysoký rozdíl mezi regionem Ústí nad Orlicí a všemi ostatními regiony v kraji je způsoben výše zmíněným nákupem skenerů.

Je pravidlem, že se obsluhující i pověřené knihovny a zejména krajská knihovna snaží hledat dlouhodobě výhodné zdroje nákupu – knižní veletrhy, velkosklady a levnější firmy, které mohou nákup výrazně zlevnit. Pochopitelné je, že takový postup není jednoduchý a vyžaduje zvýšené úsilí a osobní námahu. Výhodou je pak množství ušetřených prostředků a o to vyšší nákup v tomto standardu.

Ad X.

Nákup a zpracování z prostředků obcí

Služby z tohoto standardu provádí v Pardubickém kraji tradičně pouze region Svitavy, konkrétně obsluhující knihovna Polička (pro Obecní knihovnu Korouhev). Jedná se vždy o malý počet svazků.

Ad XI.

Cirkulace výměnných fondů

Limit pro cirkulaci fondů v krajském systému předepisuje pro každou obsluhovanou knihovnu 120 svazků ročně ve dvou souborech. Obsluhující knihovny

se snaží tento požadavek naplňovat ve všech knihovnách, které mají o cirkulaci zájem, v některých knihovnách však tyto počty svazků nestačí a proto jsou každoročně počty dodaných svazků v tomto standardu mnohem vyšší než předepisují Pravidla. Protože tento standard je mnohdy přeplněn o velmi vysoké počty, jsou mnohde v regionech nadlimitní výkony nehranzeny finančně. Obsluhující knihovny jsou si toho vědomy, přesto však tyto služby zajišťují zdarma, neboť to je jeden ze standardů, který obsluhované knihovny velmi oceňují a potřebují. Zároveň tato služba působí v dalších obcích jako nejlepší reklama knihovnických a informačních služeb. Proto také v obcích, kde dlouhodobě knihovny nepůsobily, začaly obecní úřady zřizovat po letech knihovny nové, neboť obsluhující knihovny jim mohou zaručit přísun nové literatury bez nároku na finance (viz úvodní odstavec zprávy). Přestože v roce 2009 nepatrně poklesl počet obslužených knihoven, stoupl poněkud počet svazků i souborů. Potvrzuje se, že výkony zůstávají v tomto standardu na vysoké úrovni. Je však třeba si uvědomit, že ve všech standardech existují hranice výkonnosti, které při určitém počtu pracovních úvazků nelze překročit. Je zřejmé, že tato hranice v cirkulaci souborů byla dosažena, neboť sice již několik let stále stoupá, ale nepatrně. Stejně tak je třeba vzít na vědomí, že existují v regionech některé momentálně nepracující knihovny, popř. knihovny, jejichž zřizovatelé odmítají tuto službu s odůvodněním, že ji nepotřebují. Pokud však tyto soubory odmítá knihovník, je podle doporučení porady pověřených knihoven potřeba vyžádat si písemné potvrzení a s jeho stanoviskem seznámit zřizovatele knihovny, protože mnohdy je to motivováno pouze snahou „nepřidělat si práci či starosti s péčí o cizí fond“. Jestliže se jedná o knihovnu, která sama nakupuje fond a nemá nouzi o nové knihy, není důvod nerespektovat tato přání.

Ad XII.

Servis výpočetní techniky

Servis výpočetní techniky sloužící výkonu regionálních funkcí provádějí pouze regiony Svitavy a Ústí nad Orlicí, v roce 2009 to bylo méně akcí než v roce předchozím. Městská knihovna v Chrudimi, která sama obsluhuje celý region sice čerpala prostředky na tento standard, ale pouze pro zařízení, na kterém pracuje pracovnice vykonávající tyto služby v městské knihovně, proto ve rozhodla výkazu výkonů RF tuto akci neuvádět, protože na sebe nenahlíží jako na obsluhovanou knihovnu, jak je uvedeno ve výkazu. Jedná se vždy o zásahy techniků v AKS používaných pro zpracování výměnných fondů nebo jejich cirkulaci, popř. o nastavení služeb a systému REKS (Regionální knihovnický systém). Od roku 2009 probíhá i v krajské knihovně zpracování a distribuce výměnných souborů v tomto systému.

Ad XIII.

Doprava v rámci výkonu RF

V roce 2009 bylo vykázáno v regionech více než 13 400 km ujetých v rámci obsluhy z RF. Je to cca o 1500 méně než v předchozím roce. Je to do jisté míry způsobeno nezapočítáním km ujetých v rámci krajské funkce (což v roce 2008 činilo zhruba 550 km), částečně se na menším počtu jízd podepsala úsporná opatření

knihoven, které se snaží spojovat cesty a hledat alternativní způsoby dopravy např. souborů apod. do knihoven. Rada obsluhujících knihoven má dojednán odběr se starosty obsluhovaných knihoven, v některých případech jde o vstřícnost starostů obcí s profesionálními knihovny, kteří při svých služebních cestách jsou ochotni stavět se svým knihovnicím také v krajské či pověřené knihovně a vyřídit případné zakázky.

Některé obsluhující knihovny řeší cesty do svých obvodů použitím kola.

Rozhodně není možné říci, že by menší počet ujetých km znamenal nižší výkon služeb, snad vyšší racionalizaci a úsporu prostředků.

Pardubice 9.3.2010

Z podkladů pověřených knihoven zpracovala Blanka Bastlová

Schválil: Petr Kárník, ředitel Krajské knihovny v Pardubicích